

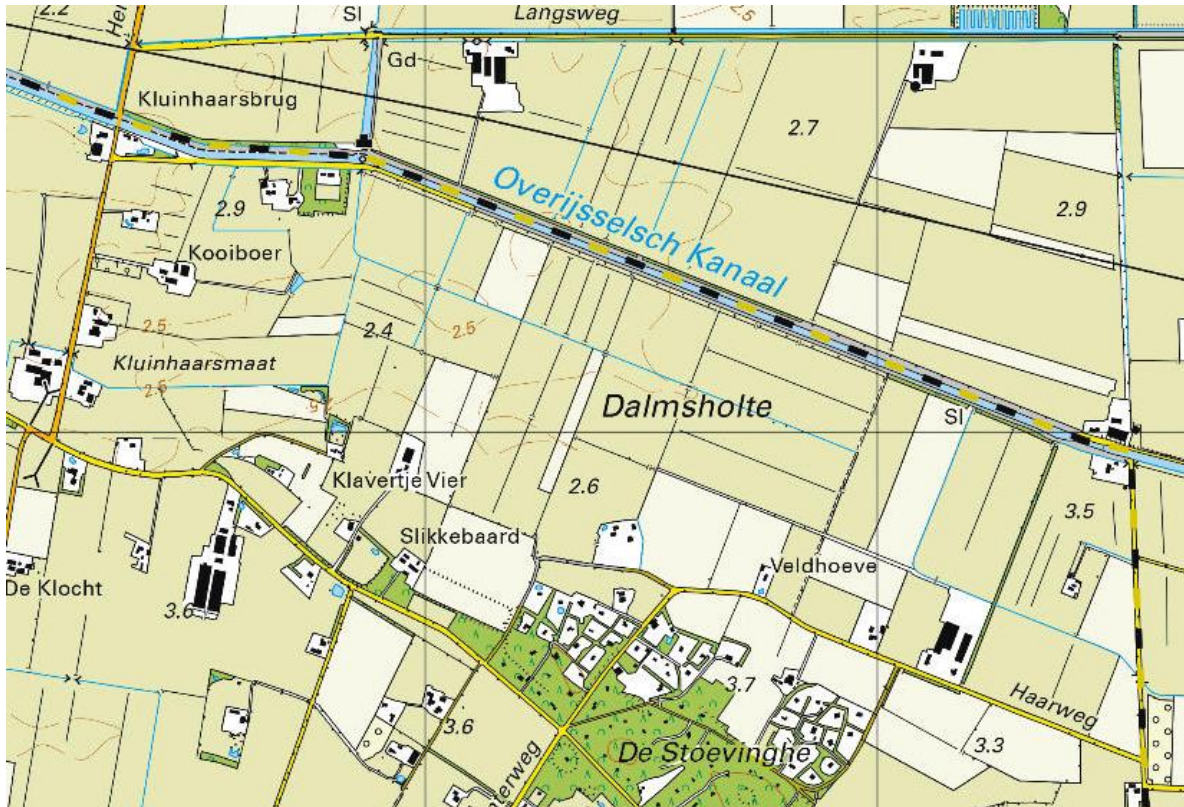

Ervenconsulentadvies 2592 RLT: Kanaaldijk Zuid zonneveld, Heino, gemeente Raalte

Datum : 25 februari 2020
Kader : advies KGO zonneveld, 14 ha
Fase : initiatief

1. Situatie

De locatie van het zonneveld ligt ten zuiden van het kanaal in Dalmsholte (gedeelte tracé kanaal Laag Zuthem-Lemelerveld). Het terrein wordt ontwikkeld door Powerfield en is 14,2 ha groot waarvan een kleine 7 ha wordt ingericht voor natuur en landschap.

2. Opgave

De gemeente staat positief tegenover deze ontwikkeling omdat het een bijdrage levert aan de transitieopgave waar de gemeente voor staat. De gemeente vindt het van belang dat er breed draagvlak is in het gebied en dat de nieuwe ontwikkeling positief bijdraagt aan de kwaliteiten en kenmerken van het landschap. Niet alleen tijdens de periode van gebruik, maar ook daarna.

Powerfield heeft een ruimtelijk plan opgesteld en is vanaf het begin van het planproces actief met het betrekken van de omwonenden. De uitwerking van het plan is maatwerk.

De gemeente vraagt Het Oversticht te oordelen of het ontwerp bijdraagt aan de kwaliteiten van het landschap en of de mate van inzet in balans is met de ontwikkeling, Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (KGO). Wanneer deze inzet niet voldoende is vraagt de gemeente aanvullend te adviseren over de invulling van deze kwaliteiten.

2.1 Beleid provincie

Omgevingsvisie en Kwaliteitsimpuls groene omgeving

De percelen liggen in het jonge heide- en broekontginningslandschap. De ambitie is de ruimtelijke kwaliteit van deze gebieden een stevige impuls te geven en soms een transformatie wanneer daar aanleiding toe is. De dragende structuren worden gevormd door landschappelijk raamwerken van lanen, bosstroken en waterlopen, die de rechte lijnige ontginningsstructuren versterken. Binnen deze raamwerken is ruimte voor verdere ontwikkeling van bestaande erven en soms de vestiging van nieuwe erven, mits deze een stevige landschappelijke jas krijgen.

Als ontwikkelingen plaats vinden in de agrarische ontginningslandschappen, dan dragen deze bij aan behoud en versterking van de dragende lineaire structuren van lanen, bosstroken en waterlopen en ontginningslinten met erven en de kenmerkende ruimtematen.

Handreiking kwaliteitsimpuls zonnevelden

Deze handreiking adviseert op welke manier zonnevelden een bijdrage kunnen leveren aan de ruimtelijke kwaliteit. Daarvoor worden een aantal concrete ontwerpprincipes verwoord en verbeeld. De provincie gaat planologisch gezien uit van tijdelijk medegebruik. De maximale termijn is op 25 jaar gesteld. Een goede ruimtelijke inpassing, in aansluiting op de gebiedskenmerken, in dit geval het landschap van de jonge heide- en broekontginningen, is verplicht. Afhankelijk van de schaal, balans gebiedseigen/gebiedsvreemd en eigen/maatschappelijk belang wordt een extra kwaliteitsprestatie gevraagd. In overleg wordt deze balans bepaald. Dit is maatwerk.

De ontwerpprincipes op verschillende schaalniveaus zijn: aansluiten bij de karakteristieken van het (deel)gebied, de omgeving. Maak randen met kwaliteit, eenvoudige hekwerken en poorten. Maak een (aantrekkelijke) en kwalitatief goede entree en geef het terrein zelf en de randen van het terrein een betekenis. Ontwerp een veld met een eenvoudige hoofdvorm, passend bij de schaal en de kenmerken van het landschap. Benut de ruimte, bestaande bebouwing en infrastructuur. Minimaliseer de ruimtelijke impact van de transformator- en bijgebouwen. Maak deze zo compact mogelijk.

Draag bij aan natuur, biodiversiteit (faunapassages) en klimaat, duurzame energiehuishouding, sluiten van kringlopen. Participatie, het verkrijgen van draagvlak en betrokkenheid in het gebied is een belangrijk onderdeel van het proces.

2.2 Beleid gemeente

Landschapsontwikkelingsplan (dekzandlaagte)

Het perceel ligt in het dekzandgebied. De afwisseling van erven (met beplanting), lanen, open ruimtes zijn bepalend. Bij nieuwe ontwikkelingen moet worden aangesloten bij de kenmerken van dit deelgebied.

De gemeenteraad heeft op 27 juni 2019 richtlijnen voor zonneparken in het buitengebied vastgesteld. Uitgangspunt is dat de zonneparken door en samen met inwoners ontwikkeld worden. Zo komen niet alleen de lasten, maar ook de lusten van een zonnepark in het gebied terecht. Voor de aanleg van een zonnepark in het buitengebied zijn de volgende basisuitgangspunten opgesteld:

- In dialoog met de omgeving
- De omvang en inpassing passend bij de omgeving

- Een aanzienlijk deel van de productie van het zonnepark komt in eigendom van de lokale omgeving
- Maatschappelijke meerwaarde

Verder geldt altijd:

- Zonneparken zijn alleen tijdelijk toegestaan: maximaal 25 jaar (in overeenstemming met provinciale verordening);
- Het zonnepark moet voldoen aan overige wet- en regelgeving op het gebied van o.a. natuur, milieu en water.

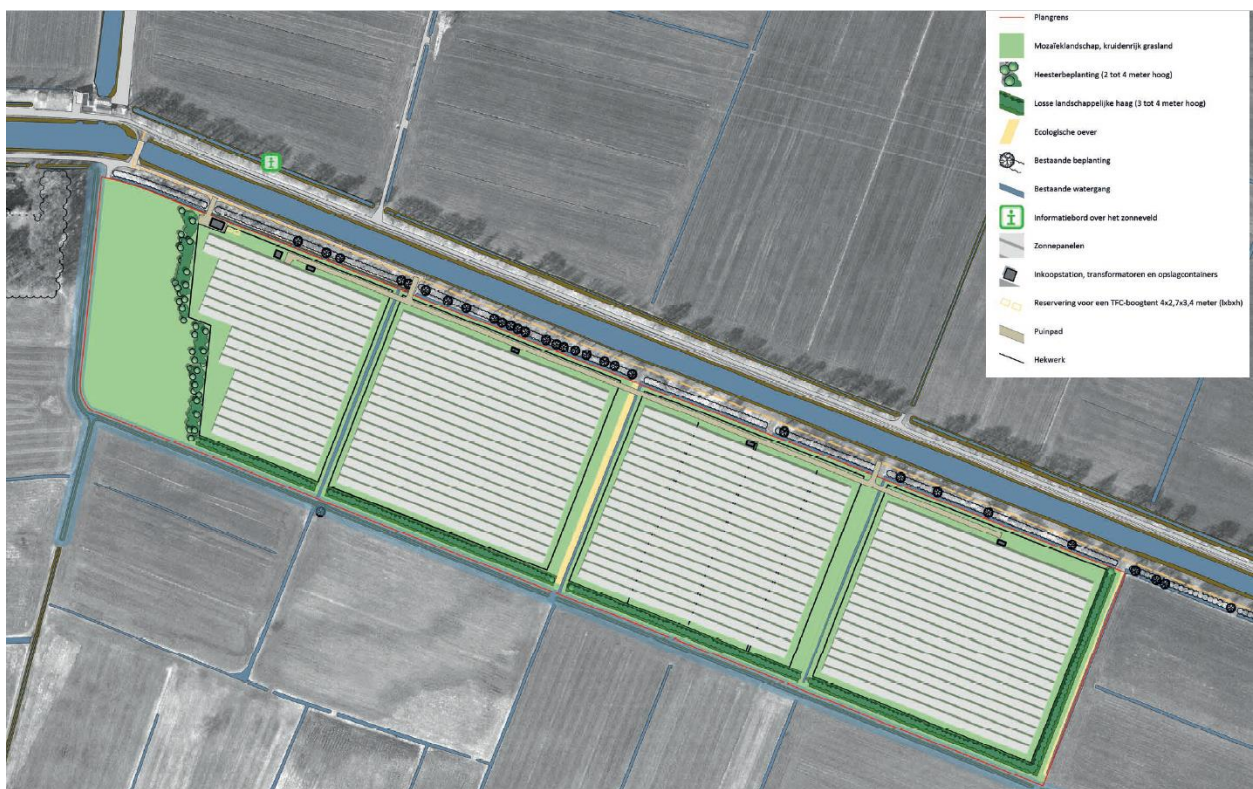
3. Advies

3.1 Landschap

Het zonneveld op deze schaal betekent een zichtbare ingreep in het landschap. De ontwikkeling is niet gebiedseigen. De provincie en de gemeente stellen als verplichting dat naast de basisinspanning aanvullende randvoorwaarden worden opgenomen in de advisering (KGO). Vanwege de schaal van de ontwikkeling onderschrijven wij deze verplichting.

De oorspronkelijk rationele blokopzet van de ontginning is waardevol, kenmerkend voor het deelgebied. De openheid van het gebied (oost-west) en de markante kronen van de hoge eikenbomen worden hierop aanvullend genoemd door de bewoners. De nieuwe ontwikkeling van het zonneveld kan deze kenmerken benutten en waar mogelijk versterken. Zowel de basisinspanning en de KGO kan hierop worden ingezet.

Basisinspanning

De basisinspanning is voldoende uitgewerkt. De nieuwe landschappelijke structuur met de aanplant van struwelen (landschappelijke aanplant), de keuze van de neutrale hekwerken en kleurstelling* van de kasten, de materialisering van de ontsluiting kan worden gezien als de gevraagde basisinspanning.

*De voorgestelde RALkleur8019 is een neutrale en passende tint. Wij adviseren deze tint (in een groot vlak) te vergelijken met de RALkleur7016. Mogelijk is deze natuursteen grijzige tint beter passend bij de stalen constructies.

De ingrepen sluiten aan bij de kenmerken van het landschap. De aanplant geeft een meerwaarde voor flora en fauna.

Door aanplant van struweel zonder boomvormers zullen de kronen van de markante eiken vanuit het zuiden voldoende zichtbaar blijven. Dit is nadrukkelijk een wens van de bewoners. Door de aanplant van struweel zullen de panelen voldoende aan het landschap onttrokken worden. In de winter zal er door de streekeigen aanplant wat meer zicht zijn. Het is positief dat de aanplant wordt gedaan voordat de panelen worden geplaatst.

KGO

Het proces van participatie, verkrijgen van draagvlak en vanuit deze verkregen inzichten het plan (proces) ruimtelijk aanpassen kan worden gezien als basis en KGO. In het proces wordt dit goed ingezet.

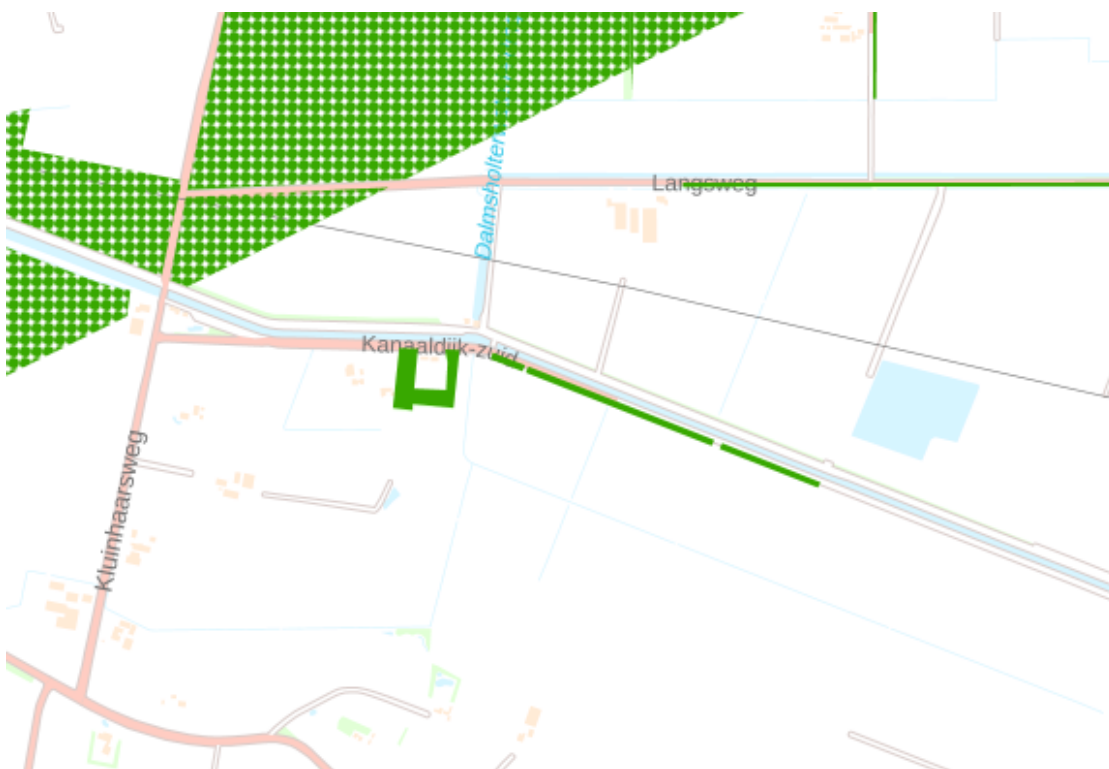
Het agrarisch (mozaïek)beheer met dubbelgebruik van het terrein, de verbreding van de natte zone (in lijn van de verkaveling), een (bescheiden) voorziening van informatie aan het kanaal kan worden gezien als inzet voor de KGO.

Het zonnepark is een forse ingreep in het agrarische landschap. Wij adviseren de inzet op de KGO te vergroten. Bij voorkeur op locatie. Een nadere verkenning van het historische landschap en de ambities voor natuur (Natuurnetwerk, NNN) biedt hiervoor inspiratie.

In bovenstaande kaartuitsnedes is te zien dat het landschap, dat nu gewaardeerd wordt als open, meer besloten was met singels, bomenrijen en bosjes. Deze aanplant versterkte de blokstructuur van de ontginning. Losse bomen in het landschap herinneren hieraan. 'De Kooi' duidt op de voormalige eendenkooi.

In de kaart NNN van de Omgevingsvisie Overijssel is zichtbaar dat het noordelijk deel en de bosschage ten westen deel uitmaken van het netwerk/zone ondernemen met natuur en water (ONW)

Advies aanvullende ruimtelijke randvoorwaarden KGO ruimtelijk en natuur:

- De huidige ontwikkeling moet na verwijdering van de panelen en hekwerken in samenhang met het omliggende landschap een waardevolle aanvulling zijn. Wij adviseren na te gaan of het ontwerp meer kan inspelen op de (ruimtelijke- en natuur) opgaven/kansen die er liggen in het gebied op grotere schaal. Dit maakt de ontwikkeling voor de langere termijn meer robuust als onderdeel van een 'netwerk'. Dit is in het ontwerp nu niet inzichtelijk gemaakt.
 - de te behouden open zichtzone aan de westzijde is een wens vanuit de aanwonenden, maar ook landschappelijk passend. Door de open strook komt de bosschage van de oude eendenkooi los van het zonnepark dat op afstand ook zal werken als een dicht groen blok. Het waterschap heeft aangegeven op deze locatie geen meerwaarde te zien voor de ontwikkeling van natte natuur. Wel kan worden ingezet op verschraving, natuurontwikkeling, van de weide. Wij adviseren de mogelijkheid hiervan nader uit te werken.
 - de voorgestelde westelijke begrenzing van het zonnepark speelt niet in op de blokbelijning, maar 'haakt' letterlijk aan op de belijning van de panelen. Wij adviseren aan deze zijde een heldere lijn met bosschage te maken. Een verbreding met struiken en enkele bomen zal mogelijk niet van grote invloed zijn op de bezonning van het park. Aan de zuidzijde van dit perceel zouden enkele losse elzen of struiken de belijning van de blokken kunnen doorzetten. Nu is de belijning alleen om het park aangezet. Op oude kaartbeelden is zichtbaar dat meerdere lijnen van de blokken waren aangeplant met singels, losse bomen. Zo wordt de aanplant om het park meer onderdeel van het herstel van een ouder groennetwerk dat in blokvorm was opgezet. Door losse aanplant blijven de zichtlijnen wel behouden.
 - langs het kanaal stonden op verschillende plekken rijen eikenbomen. De rij liep niet geheel door langs het kanaal. In de huidige situatie zijn gaten ontstaan in de rij. De waarde van de bomen, de markante kronen, is ook aangegeven door de bewoners. Wij adviseren na te gaan of de versterking van de bomen langs het kanaal mogelijk is. Dat moet in overleg met de eigenaar van deze strook. Er kan worden gekozen voor andere soorten dan eik. Zo zouden lindes of tamme kastanjes ook kunnen bijdragen aan biodiversiteit. De eiken hebben veel last van de huidige depositie en droogte. In het NNN is deze smalle beplantingszone aan de zuidzijde aangegeven als onderdeel van het netwerk.
 - het landschap was eerder niet geheel open. In de heide stonden verspreid losse bomen en struwelen en in de latere blokvormige ontginning stonden er bomenrijen en singels langs de percelen. Enkele eiken en elzen herinneren daar nu nog aan. Op oude kaartbeelden is dit ook te zien. De openheid is pas na opschaling van de landbouw ontstaan. Wij adviseren op enkele plekken losse struiken of elzen aan te planten om deze oorspronkelijke kenmerken te versterken. Mogelijk is de oostzijde van het park geschikt om in aansluiting op de belijning verspreid aan te planten. Zo wordt de aanleg van het park onderdeel van een groter geheel. Er moet worden nagegaan of dit geen probleem is voor weidevogels. De aanplant draagt ook bij aan de biodiversiteit. Het verbindt 'pluksgewijs' op grotere schaal de aanplant van de noordzijde met de zuidelijk hoger gelegen gronden.

- in het gebied lag vroeger een eendenkooi. Dergelijke plekken zijn cultuurhistorisch en vanuit natuurwaarden bijzonder. Dit perceel is in privé eigendom. De huidige eigenaar wenst geen recreatieve ontwikkelingen. Hier zien wij dan ook nu geen aanknopingspunten voor inzet van de KGO.

De eiken langs het kanaal aan de zuidzijde. Op oude kaartbeelden zijn langs het kanaal rijen bomen zichtbaar. Niet aansluitend, maar in delen.

- Monitoring van de bodemkwaliteit en de ontwikkeling van de natuurwaarden op het terrein vanwege de meer extensieve invulling (verschraling). Deze ervaring kan worden gedeeld met derden en daarmee bijdragen aan de bredere discussie hierover. Vrijwilligers kunnen monitoren in nauwe samenwerking met lokale partijen op het vlak van natuurbeheer.
- Voor de beweiding met schapen (agrarisch/mozaïek beheer) heeft de eigenaar van de kudde gevraagd of een overkapte ruimte gemaakt kan worden voor beschutting. In aansluiting hierop geeft Powerfield ook aan bescheiden opslag ruimte te kunnen benutten.. Wij adviseren deze ruimte met kwaliteit te ontwerpen. Een volume dat zich voegt op de plek en op termijn weer te verwijderen is. Wij denken aan een lage schuur met houten panelen en een donker dak. Het volume hoeft niet geheel gesloten te zijn.

Advies aanvullende randvoorwaarden KGO sociaal maatschappelijk en recreatief:

- Versterking van de extensieve recreatieve routing in het gebied is een invulling van de KGO, maar de bewoners hebben juist aangegeven dat de kwaliteit van het gebied ligt in de rust die er is. Dat willen zij graag ook zo houden. Aan de oostzijde ligt een klompenpad en aan de noordzijde is een bestaande fietsroute langs het kanaal. Bij het fietspad kan een bescheiden informatie gegeven worden over het park. Vanaf deze zijde zal het park zichtbaar zijn.
- Voor grootschalige ontwikkelingen als deze is het van belang dat er acceptatie en draagvlak ontstaat in het gebied. Dit ontstaat niet alleen door aanpassingen aan het inpassingsplan, zoals behoud van zichtlijnen, maar het is ook van belang dat de ontwikkeling een meerwaarde levert voor het gebied eromheen. Dat het niet een enkelvoudige ontwikkeling blijft waar een ondernemer of enkele ondernemers belang bij hebben. In het plan wordt deze sociaal maatschappelijke spin off niet uitgewerkt. Zo kan er opbrengst gedeeld worden in het gebied dat niet ruimtelijk, maar sociaal maatschappelijk wordt benut. Wij adviseren als randvoorwaarde dit nader uit te werken in het plan.

4. Conclusie

De voorgestelde ontwikkeling past in uw beleid. De ontwikkeling is fors in schaal en daardoor aan te merken als gebiedsvreemd. De ontwikkeling zal zichtbaar zijn in het open landschap. De gehele ontwikkeling moet landschappelijk een meerwaarde zijn voor de plek op zichzelf en de plek in relatie tot haar omgeving. Zowel voor de korte als ook voor de lange termijn.

De provincie en de gemeente stellen bij dergelijke ontwikkelingen als verplichting dat naast de basisinspanning aanvullende randvoorwaarden worden opgenomen in de advisering (KGO).

De basisinspanning is voldoende uitgewerkt. Het voorstel is gebaseerd op de kenmerken van het ontginningslandschap. De gebiedskenmerken worden versterkt. Het zonnepark zal zich hierin voegen. De versterking draagt bij aan de kwaliteit voor landschap en heeft positieve invloed op de flora en fauna.

Het agrarisch (mozaïek)beheer met dubbelgebruik van het terrein, de verbreding van de natte zone op het terrein, een (bescheiden) voorziening van informatie aan het kanaal kan worden gezien als inzet voor de KGO. Vanwege de forse ingreep in het landschap adviseren wij de KGO, bij voorkeur op locatie, te vergroten door versterking van de oorspronkelijke landschappelijke structuur (de aanleg van het park als onderdeel van een groter geheel), versterking van de natuurwaarden/biodiversiteit, monitoring van de bodemkwaliteit, een passend ontwerp voor de schuilhut voor schapen. Aanvullend stellen wij als voorwaarde uit te werken op welke wijze de ontwikkeling sociaal maatschappelijk kan bijdragen aan het gebied zodat het geen meerwaarde voor alleen de ondernemer(s) is.

De versterking van het padennetwerk, zoals gesteld in de provinciale visie, heeft vanuit de bewoners geen voorkeur. De rust van het gebied is juist een kwaliteit.

5. Colofon

Titel:	Ervenconsulentenadvies 2592 RLT, Kanaaldijk Zuid
Datum:	25 februari 2020
Opdrachtgever:	Gemeente Raalte Zwolsestraat 16 8101 AC Raalte info@raalte.nl 0572 347799
Opdrachtnemer:	Het Oversticht – Ingrid Nij Bijvank van Herel Aan de Stadsmuur 79-83 8000 AM Zwolle ingrid.vanherel@hetoversticht.nl 06 467 18 001